

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

A decorative graphic consisting of four triangles: a solid black triangle pointing up at the top center, a solid grey triangle pointing down at the top right, a solid grey triangle pointing up at the bottom left, and a solid grey triangle pointing up at the bottom right.

**STUDENTŲ
MOKSLINĖS VEIKLOS
LXXV
KONFERENCIJA**

Vilnius, 2023 m. gegužės 15–19 d.
PRANEŠIMŲ TEZĖS

*Leidinį sudarė VU MF Mokslo specialistė
dr. Simona KILDIENĖ*

Mokslo komitetas:

Prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė
Doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
Prof. dr. Vaiva Hendrixson
Doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
Prof. dr. Nomedas Rima Valevičienė
Prof. dr. Eglė Preikšaitienė
Dr. Diana Bužinskienė
Prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
Doc. dr. Saulius Galgauskas
Prof. dr. Eugenijus Lesinskas
Doc. dr. Valdemaras Jotautas
Prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas

Dr. Ieva Stundienė
Prof. dr. Marius Miglinas
Doc. dr. Birutė Zablockienė
Inga Kisielienė
Prof. dr. Violeta Kvedarienė
Dr. Žymantas Jagelavičius
Prof. dr. (HP) Edvardas Danila
Doc. dr. Kristina Ryliškienė
Dr. Gunaras Terbetas
Prof. dr. Alvydas Navickas
Doc. dr. Rima Viliūnienė
Prof. dr. Sigita Lesinskienė

Doc. dr. Sigitas Ryliškis
Doc. dr. Vytautas Tutkus
Dr. Danutė Povilėnaitė
Doc. dr. Sigita Burokienė
Dr. Agnė Abraitienė
Prof. dr. Pranas Šerpytis
Prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
Prof. dr. Vilma Brukienė
Dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
Doc. dr. Marija Jakubauskienė

Organizacinis komitetas:

Martyna Sveikataitė
Rafal Sinkevič
Gintarė Zarembaitė
Alicija Krasavceva
Karina Mickevičiūtė
Jogailė Gudaitė
Emilis Gegeckas
Auksė Ramaškevičiūtė
Tautvydas Petkus
Kristina Marcinkevičiūtė
Melita Virpšaitė

Gabrielė Lisauskaitė
Rosita Reivytytė
Kamilė Čeponytė
Šarūnas Raudonis
Monika Rimdeikaitė
Inga Česnavičiūtė
Tadas Abartis
Rūta Bleifertaitė
Kristijonas Puteikis
Saulius Ročka
Paulius Montvila

Agnė Timofejevaitė
Augustė Lapinskaitė
Emilis Šostak
Gratas Šepetyš
Gediminas Gumbis
Erika Ališauskienė
Indrė Urbaitė
Miglė Vilniškytė
Urtė Smailytė
Gabriela Šimkonytė
Julija Bitautaitė

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2023

© Vilniaus universitetas, 2023

RIZIKOS VEIKSNIAI, DARANTYS ĮTAKĄ VAIKŲ IR PAAUGLIŲ VALGYMO SUTRIKIMŲ ATsirADIMUI IR JŲ EIGAI: LITERATŪROS APŽVALGA

Darbo autorė. Giedrė MAČIOKAITĖ (VI kursas).

Darbo vadovė. Prof. dr. Sigita LESINSKIENĖ, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika.

Darbo tikslas. Surinkti ir išanalizuoti literatūrą apie valgyimo sutrikimų, pasireiškiančių vaikų ir paauglių amžiuje, rizikos veiksnius.

Darbo metodika. Mokslinės literatūros apžvalga atlikta nuo 2022 metų gruodžio 1 dienos iki 2023 metų kovo 31 dienos „PubMed“ ir „ScienceDirect“ duomenų bazėse. Naudoti raktažodžių deriniai anglų kalba: „eating disorders“, „childhood and adolescents“, „risk factors“, „child maltreatment“, „self-harm“. Tyrimo dalyvių amžius buvo ne didesnis kaip 19 metų, atrinkti tie straipsniai, kurie publikuoti anglų kalba ir buvo prieinamas pilnas jų tekstas. Išanalizuoti 18 straipsnių. Išskirti ir aptarti rizikos veiksniai lemiantys vaikų ir paauglių valgyimo sutrikimų išsivystymą: vaikų nepriežiūra, savižala ir alkoholio bei narkotinių medžiagų vartojimas.

Rezultatai. Valgyimo sutrikimai tai biopsichosocialinius veiksnius apimančios kompleksinės ligos, dažniausiai pasireiškiančios vaikų ir paauglių amžiuje. Neretai kartu su valgyimo sutrikimais pasireiškia ir kitos psichiatrinės ligos. Vienas iš dažniausiai literatūroje įvardijamų rizikos veiksnių susirgti šiomis ligomis yra nepriežiūra vaikystėje. Tai apima apima fizinį, seksualinį arba emocinį smurtą. O dažnai kartu pasireiškiantys afekto sutrikimai, pavyzdžiui depresija, tik dar labiau stiprina valgyimo sutrikimų atsiradimo riziką. Taip pat didelė rizika yra tarp tų, kurie užsiima savižala ar bando nusižudyti. Dažnai paaugliai nebūna patenkinti savo išvaizda, kūno svoriu, dėl to mažėja jų savivertė, gali kilti noras žaloti save. Pastebėta, kad tie jaunuoliai, kurie turi didelę savižudybės riziką, yra linkę apriboti dietą, suvalgomo maisto kiekį, ir tai labiau būdinga merginoms. Narkotinių ir alkoholinių medžiagų vartojimas taip pat paplitęs tarp sergančiųjų valgyimo sutrikimais. Paaugliai, sirgę subklinikine nervinės anoreksijos ar bulimijos forma, turėjo du kartus didesnę riziką nikotino priklausomybės išsivystymui. O subklinikinė nervinės bulimijos forma buvo reikšmingai susijusi su narkotikų vartojimu – net 6 kartus didesnę riziką turėjo tie, kuriems jau pasireiškė pirmieji nervinės bulimijos simptomai, lyginant su jų neturinčiais.

Išvados. Valgyimo sutrikimų atsiradimą vaikų ir paauglių amžiuje nulemia ne vienas veiksnys, o jų visuma. Dažniausiai pasitaikantys rizikos veiksniai yra vaikų nepriežiūra, savižala ir bandymai nusižudyti bei įvairių priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimas. Visgi literatūroje dar trūksta nurodymų, kaip reikėtų anksti atpažinti šiuos rizikos veiksnius, taikyti prevencines priemones, siekiant jų išvengti ir užkirsti kelią valgyimo sutrikimų atsiradimui.

Raktažodžiai. Valgyimo sutrikimai; vaikai ir paaugliai; rizikos veiksniai; vaikų nepriežiūra.